

คำชี้แจง

หนังสือเรียนรายวิชาพื้นฐาน ทศศิลป์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ เล่มนี้ จัดพิมพ์โดย บริษัท พัฒนาคุณภาพวิชาการ (พว.) จำกัด

ผู้เรียบเรียง	ดร.ศักดิ์ชัย	ใจชื่อตรง
ผู้ตรวจ	๑. รองศาสตราจารย์ ดร.เนื่ออ่อน	ขวัญทองเขียว
	๒. อาจารย์กิตตินันท์	บุตะเคียน
	๓. อาจารย์ธเนศ	ดินสกุล
บรรณาธิการ	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศิริพงษ์	เพียศิริ

หนังสือเล่มนี้ประกันคุณภาพโดยผู้ผลิต และจะต้องส่งให้สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานตรวจประเมินคุณภาพทางวิชาการ เพื่อออกใบอนุญาตให้ใช้ในสถานศึกษาแทนใบประกันคุณภาพของสำนักพิมพ์ กรณีที่พบข้อบกพร่องหรือข้อผิดพลาด กรุณาแจ้งให้สำนักพิมพ์ทราบเพื่อดำเนินการตามที่จะระบุในใบประกันคุณภาพสื่อฯ (ปกหลัง) พร้อมทั้งแจ้งให้สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษาทราบด้วย เพื่อใช้เป็นข้อมูลประกอบการพิจารณาอนุญาตให้ใช้หนังสือในสถานศึกษาต่อไป

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

หนังสือเรียนรายวิชาพื้นฐาน

ทศศิลป์

กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ
ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑

ผู้เรียบเรียง

ดร.ศักดิ์ชัย ใจชื่อตรง

ผู้ตรวจ

รองศาสตราจารย์ ดร.เนื่ออ่อน ขวัญทองเขียว
อาจารย์กิตตินันท์ บุตะเคียน
อาจารย์ธเนศ ดินสกุล

บรรณาธิการ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศิริพงษ์ เพียศิริ

คำนำ

หนังสือเรียนรายวิชาพื้นฐาน **ทัศนศิลป์** ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ ได้จัดทำขึ้นตามมาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลางของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ ประกอบด้วย

สาระที่ ๑ ทัศนศิลป์

มีเนื้อหาเกี่ยวกับความเข้าใจองค์ประกอบศิลป์ ความรู้สึกรู้สีกที่มีต่องานทัศนศิลป์ ทักษะพื้นฐานในการใช้วัสดุ อุปกรณ์สร้างงานทัศนศิลป์ การทดลองใช้สีด้วยเทคนิคง่าย ๆ การวาดภาพระบายสีตามความรู้สึกรู้สึก และงานทัศนศิลป์ในชีวิตประจำวัน

เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ผู้สอนและผู้เรียน หนังสือเรียนเล่มนี้จึงได้จัดทำเนื้อหาที่ทันสมัย มีกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ที่เหมาะสมกับวัยของผู้เรียน กระตุ้นกระบวนการคิด นอกจากนี้ยังได้สอดแทรกข้อมูลเกี่ยวกับเพิ่มเติมเสริมความรู้รักโลก ทักษะชีวิตและอาชีพ กิจกรรมพัฒนาการอ่าน คำศัพท์น่ารู้ โครงการสัปดาห์วัฒนธรรม และผังสรุปสาระสำคัญสู่การสร้างความรู้

ผู้เขียนหวังเป็นอย่างยิ่งว่า หนังสือเรียนเล่มนี้จะช่วยพัฒนาผู้เรียนได้เต็มตามศักยภาพ

คณะผู้จัดทำ

พิมพ์ครั้งที่ ๑
จำนวน ๒๐,๐๐๐ เล่ม

สงวนลิขสิทธิ์
บริษัท พัฒนาคุณภาพวิชาการ (พว.) จำกัด
พ.ศ. ๒๕๖๗
website : www.iadth.com
สถาบันพัฒนาคุณภาพวิชาการ (พว.)
๑๒๕๖/๙ ถนนนครไชยศรี แขวงถนนนครไชยศรี เขตดุสิต กรุงเทพฯ ๑๐๓๐๐
โทร. ๐-๒๒๔๓-๘๐๐๐ (อัตโนมัติ ๑๕ สาย), ๐-๒๒๔๑-๘๙๙๙
แฟกซ์ : ทุกหมายเลข, แฟกซ์อัตโนมัติ : ๐-๒๒๔๑-๔๑๓๑, ๐-๒๒๔๓-๗๖๖๖

สารบัญ

สาระที่ ๑ ทักษะศิลป์

ผังสาระการเรียนรู้ทัศนศิลป์

หน้า
๖

หน่วยการเรียนรู้ที่ ๑

หน้า

เริ่มเรียนทัศนศิลป์

- จุด ๗
- เส้น ๙
- รูปร่าง ๑๐
- ๑๑

หน่วยการเรียนรู้ที่ ๒

หน้า

ความรู้สึกรักของฉัน

- การรับรู้ความรู้สึก ๑๘
- ประเภทของความรู้สึก ๑๙
- ความรู้สึกกับสิ่งแวดล้อม ๒๐
- ความรู้สึกกับสิ่งแวดล้อม ๒๑
- การถ่ายทอดความรู้สึกออกมา ๒๒
- เป็นผลงาน

หน่วยการเรียนรู้ที่ ๓

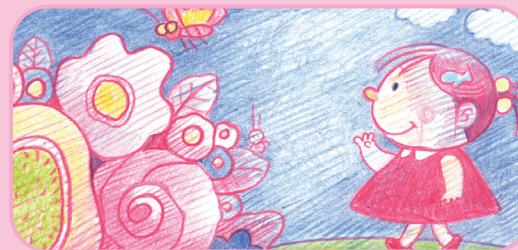
สนุกกับสีเทียน

- สีเทียน ๒๖
- วัสดุ อุปกรณ์ในการใช้สีเทียน ๒๗
- ๒๘
- วิธีการใช้สีเทียน ๒๙

- เทคนิคการใช้สีเทียน ๓๐
- วิธีการเก็บรักษาสีเทียน ๓๓

หน่วยการเรียนรู้ที่ ๔

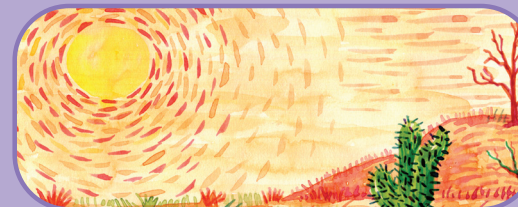

หน้า

ระบายสีไม้ให้สนุก

- สีไม้ ๓๗
- วิธีการและเทคนิคการใช้สีไม้ ๓๘
- วิธีการเก็บรักษาสีไม้ ๔๒

หน่วยการเรียนรู้ที่ ๕

หน้า

เล่นสีน้ำกันดีกว่า

- สีน้ำ ๔๕
- วัสดุ อุปกรณ์ในการวาดภาพ ๔๖
- ระบายสีโดยใช้สีน้ำ ๔๗
- การผสมสีน้ำ ๔๘
- วิธีการและเทคนิคการใช้สีน้ำ ๔๘
- การเก็บรักษาวัสดุ อุปกรณ์ ๕๒
- การใช้สีน้ำ

หน่วยการเรียนรู้ที่ ๖

หน้า

สีโปสเตอร์ไม่ยากอย่างที่คิด

- สีโปสเตอร์ ๕๕
- วัสดุ อุปกรณ์ในการวาดภาพ ๕๖
- ระบายสีโดยใช้สีโปสเตอร์ ๕๗
- วิธีการและเทคนิคการใช้ ๕๘
- สีโปสเตอร์
- การเก็บรักษาอุปกรณ์ ๖๐

หน่วยการเรียนรู้ที่ ๗

หน้า

ทัศนศิลป์รอบตัว

- ทัศนศิลป์ในชีวิตประจำวัน ๖๔
- ประโยชน์และคุณค่าของ ๖๕
- งานทัศนศิลป์ ๖๗

บรรณานุกรม

๗๒

ทัศนศิลป์

ผังสาระการเรียนรู้ทัศนศิลป์

ศ ๑.๑

ตัวชี้วัดข้อ ๑	อธิบายเกี่ยวกับรูปร่าง ลักษณะ และขนาดของสิ่งต่าง ๆ รอบตัวในธรรมชาติและสิ่งที่มีมนุษย์สร้างขึ้น	หน่วยการเรียนรู้ที่ ๑ เริ่มเรียนทัศนศิลป์
ตัวชี้วัดข้อ ๒	บอกความรู้สึกที่มีต่อธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมรอบตัว	หน่วยการเรียนรู้ที่ ๒ ความรู้สึกของฉัน
ตัวชี้วัดข้อ ๓	มีทักษะพื้นฐานในการใช้วัสดุ อุปกรณ์ สร้างงานทัศนศิลป์	หน่วยการเรียนรู้ที่ ๓ สนุกกับสีเขียน หน่วยการเรียนรู้ที่ ๔ ระบายสีไม่ให้สนุก หน่วยการเรียนรู้ที่ ๕ เล่นสีน้ำกันดีกว่า หน่วยการเรียนรู้ที่ ๖ สีโปสเตอร์ไม่ยากอย่างที่คิด
ตัวชี้วัดข้อ ๔	สร้างงานทัศนศิลป์โดยการทดลองใช้สี ด้วยเทคนิคง่าย ๆ	หน่วยการเรียนรู้ที่ ๓ สนุกกับสีเขียน หน่วยการเรียนรู้ที่ ๔ ระบายสีไม่ให้สนุก หน่วยการเรียนรู้ที่ ๕ เล่นสีน้ำกันดีกว่า หน่วยการเรียนรู้ที่ ๖ สีโปสเตอร์ไม่ยากอย่างที่คิด
ตัวชี้วัดข้อ ๕	วาดภาพระบายสีภาพธรรมชาติตามความรู้สึกของตนเอง	หน่วยการเรียนรู้ที่ ๑ เริ่มเรียนทัศนศิลป์ หน่วยการเรียนรู้ที่ ๒ ความรู้สึกของฉัน

ศ ๑.๒

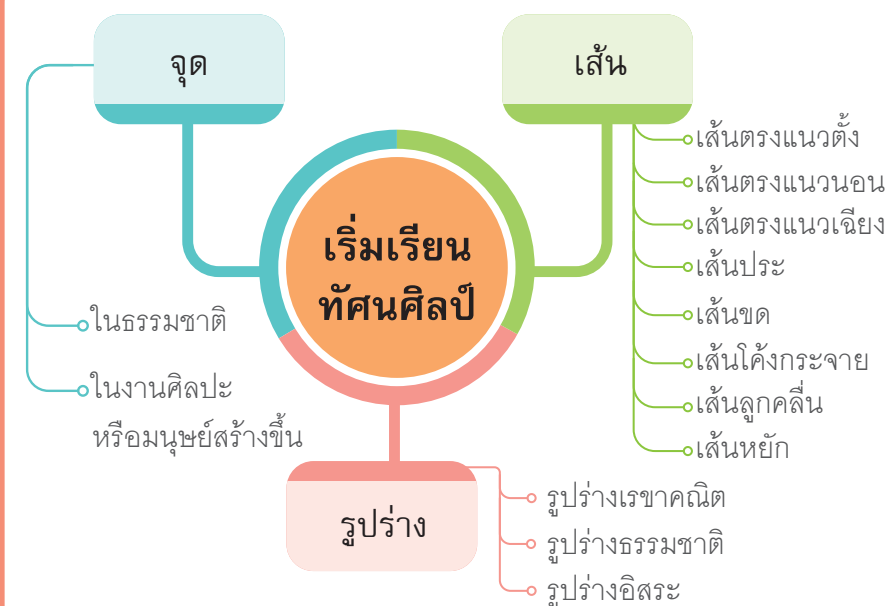
ตัวชี้วัดข้อ ๑	ระบุงานทัศนศิลป์ในชีวิตประจำวัน	หน่วยการเรียนรู้ที่ ๗ ทัศนศิลป์รอบตัว
----------------	---------------------------------	---------------------------------------

หน่วยการเรียนรู้ที่

๑

เริ่มเรียนทัศนศิลป์

ผังสาระการเรียนรู้

ตัวชี้วัดระหว่างทาง

๑. อภิปรายเกี่ยวกับรูปร่าง ลักษณะ และขนาดของสิ่งต่าง ๆ รอบตัวในธรรมชาติและสิ่งที่มีมนุษย์สร้างขึ้น (ศ ๑.๑ ป.๑/๑)

ตัวชี้วัดปลายทาง

๒. วาดภาพระบายสีภาพธรรมชาติตามความรู้สึกของตนเอง (ศ ๑.๑ ป.๑/๕)

สาระสำคัญ

จุด เส้น และรูปร่างเป็นพื้นฐานที่สำคัญของการสร้างงานทัศนศิลป์ เป็นพื้นฐานการวาดภาพที่ดี จะช่วยให้วาดรูปภาพต่าง ๆ ได้ตรงตามความต้องการ

ทัศนศิลป์ที่อยู่รอบตัวเรา

จุด

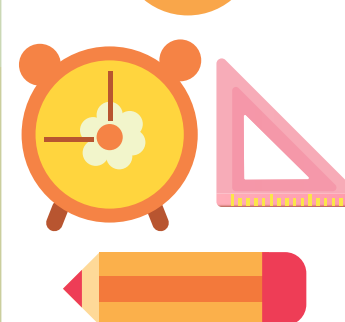
สัตว์

เส้น

สิ่งก่อสร้าง

รูปร่าง

สิ่งของ

จุดประกายความคิด

ในสิ่งแวดล้อมรอบตัวนักเรียน
มีสิ่งใดบ้างที่มีลายจุด

ทัศนศิลป์ เป็นงานศิลปะที่รับรู้ได้ด้วยการเห็น เป็นงานศิลปะที่เกิดจากการสร้างสรรค์ขึ้นด้วยฝีมือของมนุษย์

จุด เส้น และรูปร่าง เป็นพื้นฐานสำคัญในการเริ่มเรียนทัศนศิลป์

จุด

เป็นสิ่งที่เกิดจากการจรดหรือแต้มปลายอุปกรณ์การวาด ลงบนพื้นระนาบหรือกระดาษ เพื่อเริ่มต้นการลากเส้นไปตามทิศทางที่ต้องการ

เส้น

เกิดจากจุดที่ลากต่อกันไปในทิศทางที่ต้องการ มีลักษณะ ๑ มิติ คือ ความยาว โดยสามารถนำเส้นมาต่อกันให้เป็นรูปร่างต่าง ๆ ได้ตามต้องการ

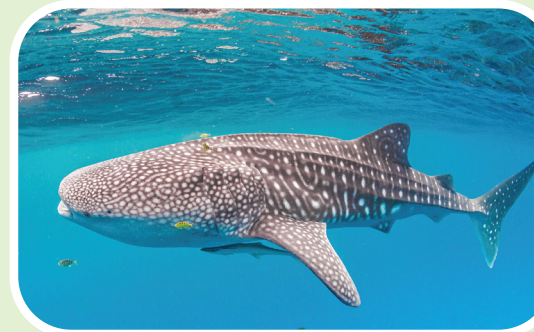
รูปร่าง

เป็นเส้นรอบนอกของสิ่งต่าง ๆ ที่มีลักษณะ ๒ มิติ คือ ความกว้าง และความยาว

จุด (Dot/Point)

เกิดจากการใช้ปลายดินสอ ปากกา ปลายพู่กัน หรือสีเมจิกแตะวาดลงบนกระดาษ ไม่มีทิศทาง แต่อาจมีขนาดเล็กหรือใหญ่ จุดสามารถพบเห็นได้ในธรรมชาติและในงานศิลปะ

จุดที่พบเห็นในธรรมชาติ

จุดที่เป็นลวดลายบนสัตว์

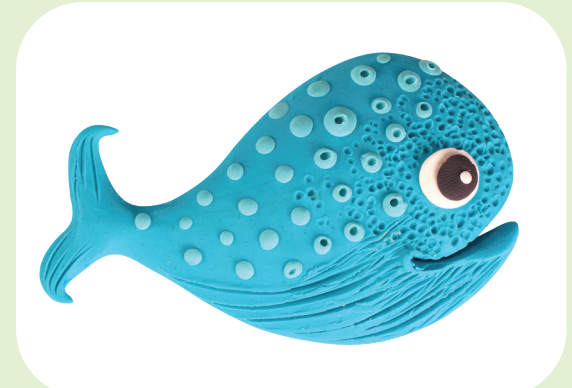

จุดที่เป็นลวดลายบนดอกไม้

จุดที่พบเห็นในงานศิลปะ

จุดบนภาพวาด

จุดบนงานปั้น

เส้น (Line)

เริ่มจากจุดจุดหนึ่ง แล้วลากไปตามทิศทางที่ต้องการ
เช่น เส้นตรง เส้นหยัก เส้นโค้ง

ลักษณะของเส้น

เส้นตรงแนวตั้ง

ให้ความรู้สึกแข็งแรงมั่นคง

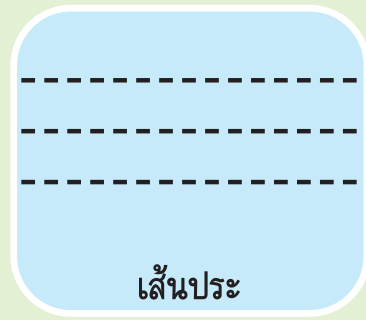
เส้นตรงแนวนอน

ให้ความรู้สึกสงบ ราบเรียบ

เส้นตรงแนวเฉียง

ให้ความรู้สึกไม่มั่นคง

เส้นประ

ให้ความรู้สึกไม่ชัดเจน

เส้นขด

ให้ความรู้สึกเคลื่อนไหว

เส้นโค้งกระจาย

ให้ความรู้สึกขดงอ

เส้นลูกคลื่น

ให้ความรู้สึกเคลื่อนไหว ไม่นิ่ง

เส้นหยัก

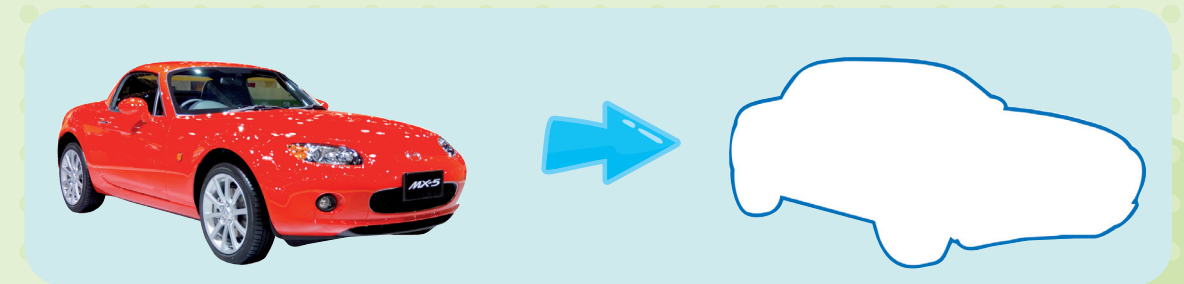
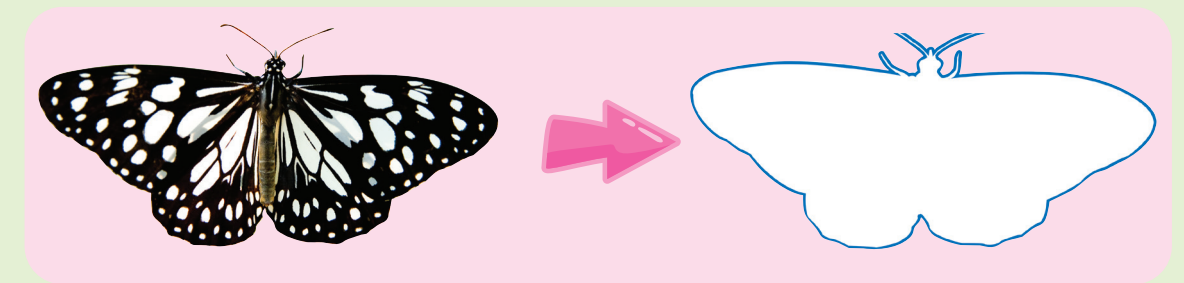
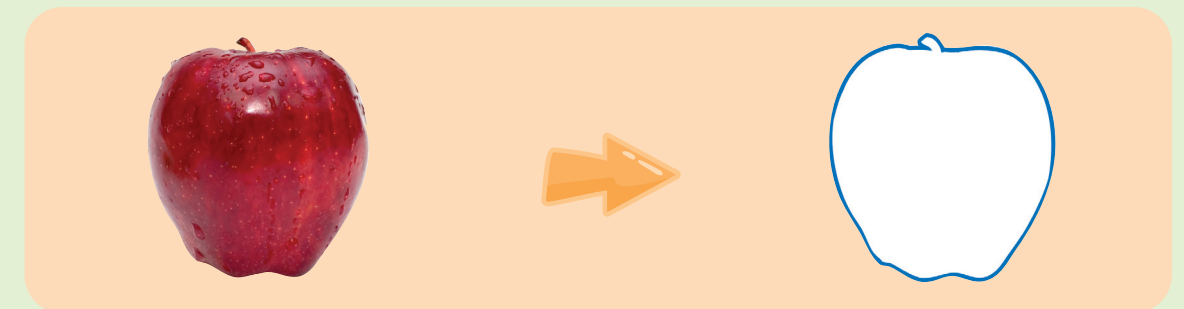
ให้ความรู้สึกขัดแย้ง น่ากลัว

รูปร่าง (Shape)

เป็นเส้นรอบนอกหรือเค้าโครงของรูป มองเห็น ๒ มิติ ได้แก่
ด้านกว้างกับด้านยาว รูปร่างต่าง ๆ นั้นมีทั้งที่เป็นรูปร่างตามธรรมชาติ
และรูปร่างที่มนุษย์สร้างขึ้น

ธรรมชาติและสิ่งต่าง ๆ
รอบตัว

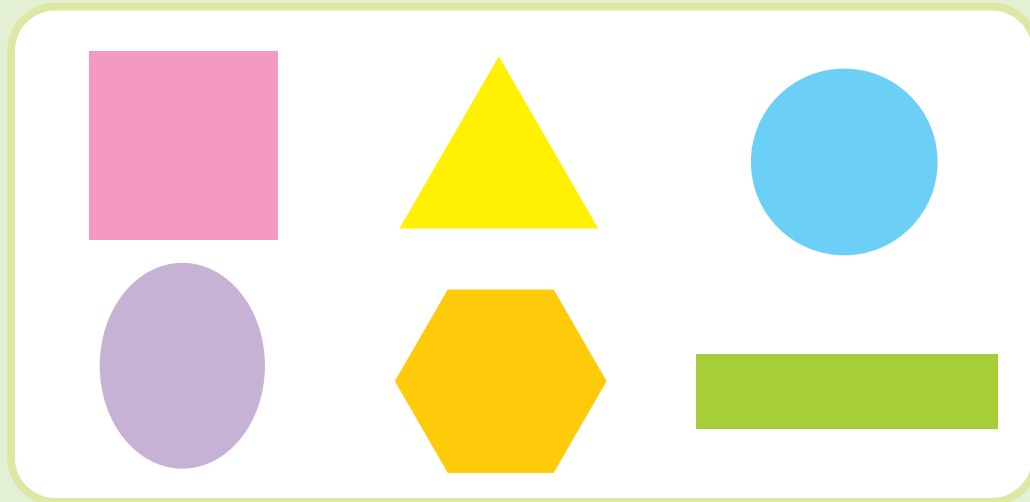
รูปร่างของธรรมชาติและ
สิ่งต่าง ๆ รอบตัว

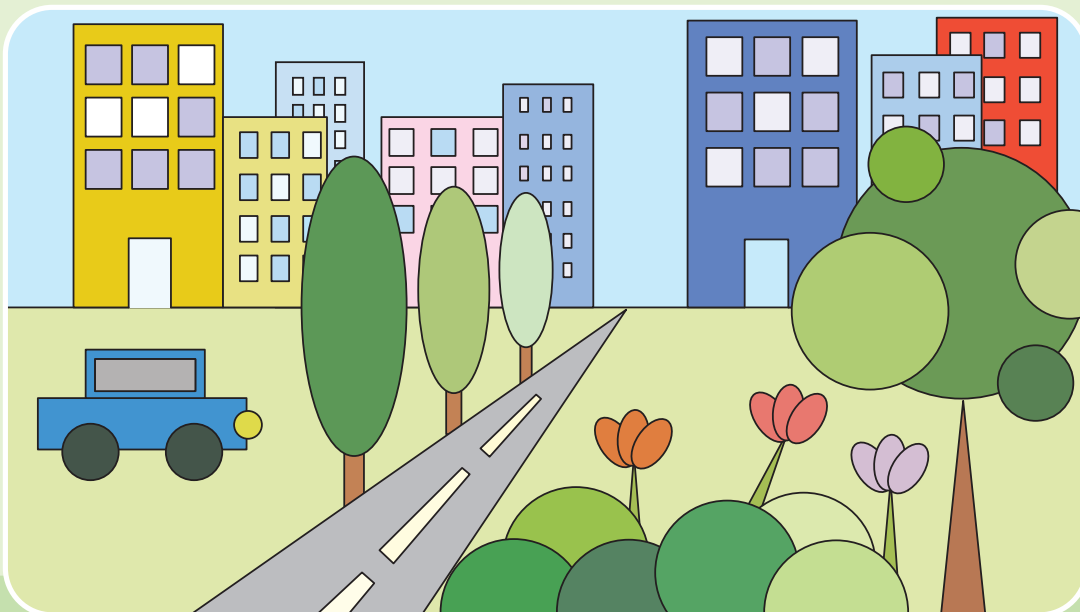
รูปร่างแบ่งออกเป็น ๓ ประเภท ดังนี้

๑. รูปร่างเรขาคณิต

เป็นรูปที่สามารถวัดพื้นที่หรือขนาดได้อย่างแน่นอน และเกิดจากการสร้างขึ้นของมนุษย์

ตัวอย่างภาพผลงานที่เกิดจากรูปร่างที่เป็นรูปเรขาคณิต

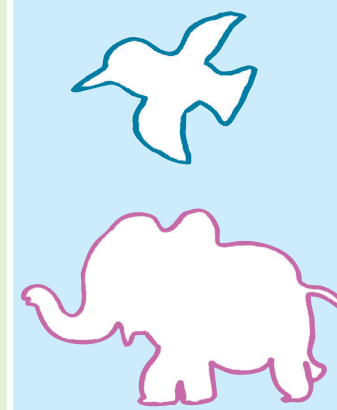
๒. รูปร่างธรรมชาติ

เป็นรูปจากสิ่งมีชีวิตที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ มีขนาดเล็กและใหญ่แตกต่างกันไป

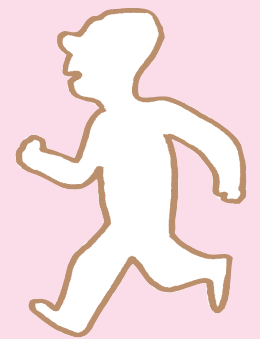
รูปร่างพืช

รูปร่างสัตว์

รูปร่างคน

ตัวอย่างภาพผลงานที่เกิดจากรูปร่างที่เป็นรูปธรรมชาติ

๓. รูปร่างอิสระ

เป็นรูปที่มีขนาดและรูปร่างที่ไม่แน่นอน

กิจกรรมพัฒนาการอ่าน

นักเรียนอ่านคำและความหมายของคำต่อไปนี้

คำศัพท์	คำอ่าน	ความหมาย
ธรรมชาติ	ท่า-มะ-ชาด	สิ่งที่เกิดหรือเป็นอยู่ตามธรรมชาติของสิ่งนั้นๆ
เรขาคณิต	เร-ชา-คะ-นิต	รูปร่างหรือรูปทรงต่าง ๆ เช่น วงกลม สามเหลี่ยม สี่เหลี่ยม

คำศัพท์น่ารู้

คำศัพท์	คำอ่าน	ความหมาย
Dot	ดอท	จุด
Shape	เชพ	รูปร่าง

กิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning)

ขั้นสังเกต รวบรวมข้อมูล (Gathering)

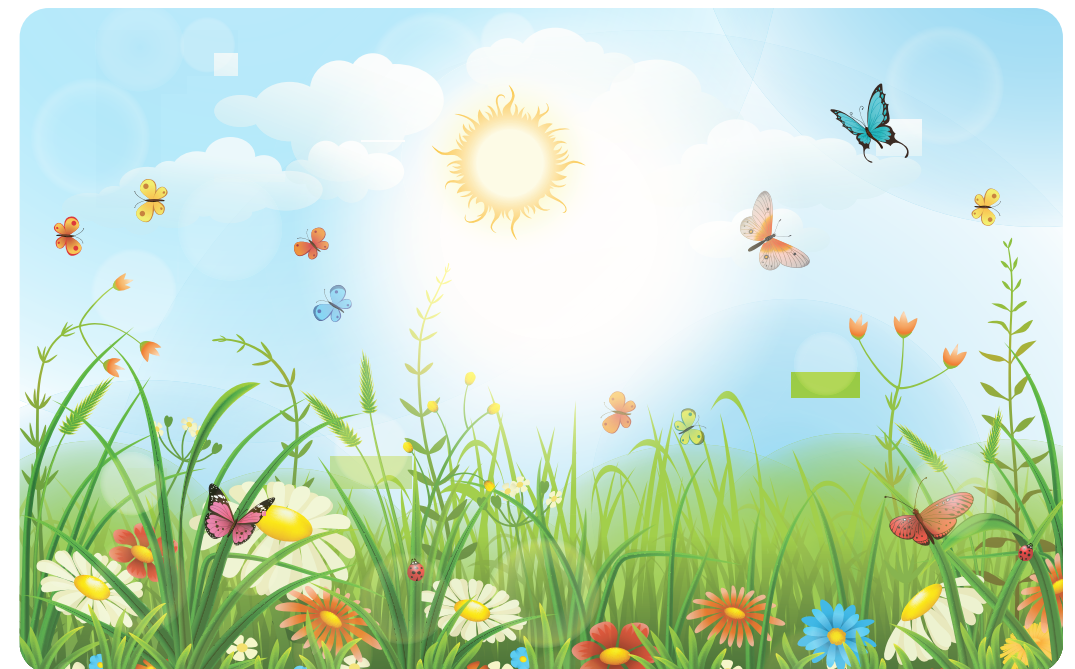
๑. นักเรียนวาดจุดเรียงต่อกัน ดังนี้

วาดจุด ๔ จุด

วาดจุด ๘ จุด

จุดเรียงต่อกันไปเรื่อย ๆ จะเกิดเป็นอะไร

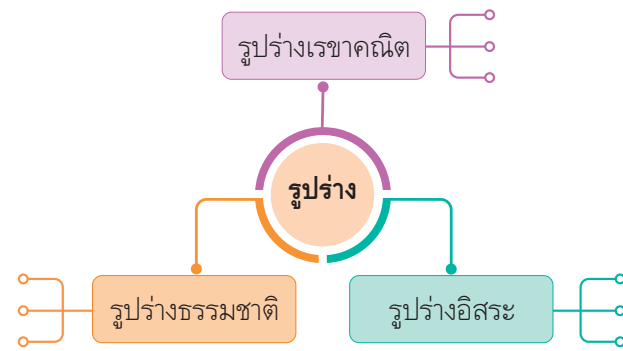
๒. นักเรียนสังเกตภาพธรรมชาติ แล้วร่วมกันบอกว่า จุด เส้น และ รูปร่างที่พบเห็นมีอะไรบ้าง

P

ขั้นคิดวิเคราะห์และสรุปความรู้ (Processing)

๓. นักเรียนร่วมกันวิเคราะห์ จำแนกรูปร่างของสิ่งต่าง ๆ ที่พบเห็นภายในห้องเรียน ว่าเป็นรูปเรขาคณิต รูปร่างธรรมชาติหรือรูปร่างอิสระ เป็นแผนภาพความคิด

A1

ขั้นปฏิบัติและสรุปความรู้หลังการปฏิบัติ (Applying and Constructing the Knowledge)

๔. นักเรียนวาดภาพธรรมชาติและสิ่งต่าง ๆ รอบตัว โดยใช้จุด เส้น รูปร่าง เรขาคณิต รูปร่างธรรมชาติ และรูปร่างอิสระมาประกอบกันเป็น ๑ ภาพ พร้อมกับตั้งชื่อภาพ

A2

ขั้นสื่อสารและนำเสนอ (Applying the Communication Skill)

๕. นักเรียนอภิปรายเกี่ยวกับจุด เส้น และรูปร่างในภาพที่ตนเองวาดขึ้น แล้วประเมินผลงานของตนเอง
- นักเรียนพึงพอใจในผลงานภาพวาดของตนเองระดับใด
 - นักเรียนรู้สึกละอายใจหรือไม่ที่สามารถวาดภาพสถานที่ที่ชื่นชอบได้ด้วยตนเอง

S

ขั้นประเมินเพื่อเพิ่มคุณค่าบริการสังคมและจิตสาธารณะ (Self-Regulating)

๖. นักเรียนนำทักษะเกี่ยวกับจุด เส้น และรูปร่าง ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างไร โดยทำสัญลักษณ์ ☺ ลงใน ○

- ☐ นำไปประยุกต์ใช้ในการประดิษฐ์กรอบรูป
- ☐ นำไปเล่าให้คุณพ่อคุณแม่ฟัง
- ☐ นำความรู้ไปถ่ายทอดให้เพื่อน ๆ
- ☐ นำไปสร้างสรรค์งานปั้นเป็นรูปต่าง ๆ ตามจินตนาการ

โครงการสู่นวัตกรรม

นักเรียนแบ่งกลุ่มร่วมกันสำรวจกระถางต้นไม้ภายในบริเวณโรงเรียน จากนั้นร่วมกันออกแบบลวดลายของกระถางต้นไม้ โดยใช้จุด เส้น และรูปร่างต่าง ๆ และตกแต่งกระถางต้นไม้ให้สวยงามอย่างสร้างสรรค์

ยัง

สรุปสาระสำคัญสู่การสร้างความรู้

